

InfoMigjorn

Butlletí digital
sobre llengua
catalana

Núm. 1.254

Divendres, 26 de febrer del 2016

SUMARI

Recordatori als lectors d'InfoMigjorn

- 1 Pau Vidal ► El catanyol es cura
- 2 Gemma Busquets ► El català viu, que es veu i s'escolta
- 3 Rudolf Ortega ► Una nova llengua literària?
- 4 Ares Llop i Josep Pons ► L'ensenyament de la gramàtica en contextos multilingües
- 5 Núria Puyuelo ► Can seixanta
- 6 Abelard Saragossà ► Un camí per a la RACV
- 7 Teresa Tort ► Cloc-i-piu
- 8 Caramull d'enllaços

Aquest és l'últim butlletí gratuït que enviem!

Ja us hi heu subscrit?

A partir de la setmana que ve, només rebran l'InfoMigjorn els qui hauran confirmat i pagat la subscripció anual. Moltes gràcies per seguir-nos.

InfoMigjorn és un butlletí que distribueix missatges informatius relacionats amb la llengua catalana. Es publica dues vegades per setmana, dimarts i divendres. Elaborat i distribuït per la Xarxa de Mots. Edició: Isabel Casadevall.

Subscripcions: <http://migjorn.cat/alta.php>. Adreça de contacte: infomigjorn@migjorn.cat. [@InfoMigjorn](https://twitter.com/InfoMigjorn)

Recordatori als lectors d'InfoMigjorn

[Com hem anunciat](#) des de l'inici d'aquesta nova etapa, us recordem que el període de promoció i distribució gratuïta d'**InfoMigjorn** acabarà el 29 de febrer. A partir de l'1 de març, doncs, només rebran els butlletins els qui hauran confirmat i pagat la subscripció anual.

El preu de subscripció és de 20 euros l'any, però si la tramiteu **abans de l'1 de març**, tindreu un 25% de descompte i pagareu només 15 euros. Encara hi sou a temps!

[En aquesta pàgina trobareu la informació](#) sobre les diverses modalitats de pagament (domiciliació, transferència, ingrés, targeta de crèdit, PayPal).

Per garantir la seva independència, **InfoMigjorn no accepta publicitat ni subvencions**. Si trobeu que el butlletí us resulta útil i d'interès, és important que us hi subscribiu i el difongueu. **InfoMigjorn** només té la força i els recursos que li doneu els lectors.

Gràcies per renovar la confiança en **InfoMigjorn**!

Isabel Casadevall · Jordi Palou

XARXA DE MOTS

1 El catanyol es cura

Pau Vidal

El catanyol es cura. Interferències castellà-català (Barcelona: Barcanova, 2012)

Una qüestió de temperatura

EXEMPLE D'ÚS: «Nota aquell fred i l'erecció li minva **al moment**.»

ÚS CORRECTE: «...l'erecció li minva **instantàniament** / **immediatament** / **en un moment** / **en un no res**.»

Ni sí ni no sinó tot el contrari

EXEMPLE D'ÚS: «El canvi de nom de Maó es farà **sí o sí**.»

ÚS CORRECTE: «El canvi de nom de Maó es farà **tant sí com no**.»

EXPLICACIÓ: Innovació innecessària importada del *cheli*. Més formalment: **si us plau per força o de grat o per força**.

2 El català viu, que es veu i s'escolta

Gemma Busquets

El Punt Avui Cultura, 12/02/2016

<http://www.elpuntavui.cat/comunicacio/article/20-comunicacio/942482-el-catala-viu-que-es-veu-i-s-escolta.html>

El portal lingüístic de TV3 i Catalunya Ràdio compleix deu anys, una eina interna de treball que és també instrument de servei públic i exemple de l'evolució i vivesa de la llengua

Escotar “pendó” a TV3, ara, més de trenta anys després, resultaria excessivament conservador, propi d'un català acadèmic però no del carrer. Però en el seu moment, l'emissió de Dallas en català i “Sue Ellen, ets un pendó” va ser tot un cop d'efecte i l'inici de la relació de TV3 amb el doblatge, i per tant amb la funció normalitzadora del català. Tot va començar amb una frase –de fet, era un diàleg– que no deixa de ser anècdota però que ha quedat en la memòria col·lectiva com a sinònim de la feina feta per la cadena pública catalana amb la llengua. “És una qüestió de registre”, explica Ernest Rusinés, el cap d'Assessorament Lingüístic de la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals (CCMA). “Se'n va parlar molt perquè eren els inicis, es doblava molt poca ficció i s'estava fent un camí. Segurament la versió original tenia una expressió més bèstia i ara no hi hauria cap problema; en el seu moment per prevenció i autocensura es va optar per aquesta expressió.” L'assessor lingüístic i traductor Josep Maria Fulquet ho reconeixia en l'emissió de l'episodi de la sèrie Els dies clau dedicat a TV3. “Vaig optar per aquesta solució que no feria sensibilitats.”

El *pendó* ha quedat enrere i en les telenovel·les i sèries d'èxit de TV3 hi hem escoltat expressions com “puta”, “per què no te'n vas a prendre pel cul”, “que se'n vagin a la merda”... “En el doblatge, en cap cas no hi ha la instrucció

d'estalviar-se expressions de l'original, la instrucció és que la versió catalana ha de reflectir l'original i si l'original és malparlat, també ho ha de ser la versió catalana", destaca Ernest Rusinés.

Els criteris i el model de llengua de TV3 es poden consultar de forma oberta en una web, concebuda com a eina de treball intern per l'equip de lingüistes, que no arriba a la trentena de professionals, de TV3 i Catalunya Ràdio. La web és Adir (www.esadir.cat), que recentment ha complert deu anys, ha passat a ser un instrument de servei públic, a l'abast de tothom, però com a eina especialitzada s'utilitza sobretot per guionistes, traductors, periodistes, assessors de la llengua...

La llengua és viva i no es tracta d'un català encarcerat sinó d'"adequar-se al context; no és un model monolític" i Ernest Rusinés recorda el cas de l'emissió del telefilm *Terra baixa* (2011) amb un notable èxit d'audiència. A l'altra banda hi ha per exemple el cas d'*El crac* o de *Plats bruts*, una comèdia que també va ser transgressora, més aviat gamberra en qüestió de llengua; hi havia fins i tot un episodi burleta en aquest sentit. Ernest Rusinés afegeix un altra característica important del doblatge amb l'objectiu de tenir una llengua natural, i és la de defugir els calcs, que el castellà ha mantingut i amb el temps "l'orella castellana arriba a pensar que són girs naturals, però de fet són calcs de l'anglès, que és la llengua que impera". Com es resol? Es fa buscant expressions genuïnes i la naturalitat perquè "el calc dóna lloc a locucions rares, estranyes". De totes maneres, quant a les pel·lícules, el gran criteri de traducció és que "no es pot desconcertar l'audiència; si el film s'estrena en castellà, no podem informar-ne amb un títol en català". Una altra cosa són els clàssics que en el cas de la mort d'un actor o actriu es fan "traduccions que l'espectador recongui".

Hi ha el doblatge però també hi ha la divulgació i demostrar que la llengua es apta per a tots els registres. Aquest és el cas de la sèrie de gènere *Nit i dia* sobre el món policial, judicial i forense. "El guió és el que marca el to i hi ha una adaptació lingüística", remarca Rusinés.

Hi ha generacions d'espectadors que van veure animació en castellà i per això la versió catalana és deutora de la castellana per evitar donar referents allunyats del que s'ha vist en castellà, tot i que amb el temps es van replantejant les traduccions. Així, les expressions típiques de Bugs Bunny, en l'anglès original, *What's up, doc?* i *That's all, folks* s'han traduït per "Què passa, nano?" (en castellà: "¿Qué hay de nuevo, viejo?") i per "I res més, companys" (en castellà: "Eso es todo, amigos"). Inicialment "Què passa, nano?" es va traduir per "Què hi ha de nou, mestre?": el *mestre* heretava el concepte del *viejo* en castellà, si

bé l'anglès usa *doc*, abreviatura de *doctor*. La web també recull la traducció dels personatges de *Barrio Sésamo*, en castellà *Teleñecos*. Es va traduir al català a TVE Sant Cugat (*Barri Sèsam*) i el genèric *muppets* no s'hi va traduir mai. La web recomana que quan parlem d'aquests personatges en general en diem *ninots* o, si necessitem al·ludir a la denominació específica, ho deixem amb el nom original, com es va fer en el títol d'*Els Muppets triomfen a Manhattan*.

[Ningú no és perfecte](#) (1959) és el títol en català d'aquesta comèdia clàssica de Billy Wilder que en castellà es va traduir *Con faldas y a lo loco*. L'original en anglès és *Some like it hot*. És a dir “a alguns els agrada calent”, idea que es va mantenir en francès amb *Certains l'aiment chaud* i en italià com a *A qualcuno piace caldo*. El títol en català es va posar després d'un concurs convocat per TV3 coincidint amb el doblatge en català de la pel·lícula. I es va decidir prendre com a títol la frase final dita per l'actor Joe E. Brown quan demana al personatge de Jack Lemmon que es casi amb ell. TV3 la va emetre per primer cop un Sant Joan, el 24 de juny del 1992.

A James Bond, el Martini amb vodka li agrada “sacsejat, no remenat”. És com es va traduir *shaken, not stirred*. L'agent 007 és un dels noms propis de la ficció llistats a la web, que és de consulta oberta. Amb l'emissió al català d'altres sagues cinematogràfiques, com *El senyor dels anells*, s'han afegit a l'apartat www.esadir.cat/filmoteca que permet comprovar si una pel·lícula ha estat doblada o subtitulada al català i amb quin títol. Hi ha més d'11.800 fitxes que s'amplien setmanalment, a partir de les noves emissions de TV3 i de les estrenes al cinema. També hi ha clàssics: *Perseguit per la mort* (1959) de Hitchcock, (el títol en castellà: *Con la muerte en los talones*). Es va estrenar l'1 de desembre del 1996.

El gran dictat

El concurs que presenta cada vespre Òscar Dalmau s'afegeix al desè aniversari del portal lingüístic plantejant una pregunta diària durant dues setmanes. És una manera divertida també de divulgar tota la feina de doblatge. Es pot participar a l'enquesta a través dels perfils de les xarxes socials de Facebook i Twitter d'*El gran dictat*.

Vegeu també [“L'orella de TV3”](#), de **Jaume Medina** (*Núvol*, 06/02/2016) i [la intervenció de Neus Nogué](#) (vídeo de 9m) a la taula rodona dels 10 anys de l'ésAdir: “Registres diferents demanen solucions diferents”.

3 Una nova llengua literària?

Rudolf Ortega

El País, 15/02/2016

http://cat.elpais.com/cat/2016/02/15/catalunya/1455548172_718082.html

No és freqüent que, havent completat un encàrrec de correcció editorial, et quedis uns dies com de ressaca, sacsejat per una concepció de la llengua —la de l'autor— innovadora que t'ha obligat a fer revisió dels propis principis professionals, de les pràctiques que arrossegues de fa temps. I maldormint —bé, això ja és un clàssic en un servidor—, en algun moment d'estranya lucidesa perceps que alguna cosa està passant, que la relativa sorpresa no se suma a d'altres que semblaven excepcions, sinó que podria representar un exemplar d'una tendència. Una tendència de renovació de la llengua literària.

D'un temps cap aquí, sembla que tota una bateria d'autors joves —no entro en qüestions d'edat, sinó en escriptors que acumulen encara poca obra, però espera't— han decidit renovar el “pacte” de la literatura amb la llengua normativa. Respectada per una admiració sincera o reverencial, o bé directament per por —durant dècades els correctors han estat temuts i odiats a parts iguals—, la normativa de la llengua ha actuat com una cotilla simbòlica difícil de superar per molts autors que acabaven emmotllant la seva veu narrativa al dictat d'unes regles que, poc o molt, eren vistes com emmidonades. Ja n'hi ha hagut, d'autors que han treballat la veu pròpia garbellant més enllà de la norma, i potser Quim Monzó en seria el màxim exponent, però sembla que ara ens trobem davant de tot un efervescent moviment coral.

No es tracta d'escriptors que facin gala d'un català displicent, que d'aquests n'hi ha hagut sempre, sinó d'autors rotundament compromesos amb la llengua. Difícilment es podria identificar la transgressió que proposen amb allò tan naïf del “català que ara es parla”, com si hi hagués un abisme entre llengua i norma i fossin els fixadors de la norma els que, ingènuament, anessin errats. Són escriptors que han après a escriure en llengua catalana, que en respecten l'estructura i que rarament se saltarien la norma en el terreny ortogràfic o sintàctic —territori sagrat—, però que la conceben com un instrument d'expressió infinita amb el qual, sobretot, el que cal fer és jugar-hi. El joc verbal sembla imposar-se a través de recursos múltiples en la validació dels quals el diccionari normatiu ja se'ns ha quedat curt.

Es mesclen registres lingüístics a la vegada que es barregen gèneres literaris. Sovint s'escriuen manlleus d'altres llengües, sobretot castellanismes i anglicismes, sense la coartada de la lletra cursiva, que aplicada de manera canònica faria els textos il·legibles. Emergeix una col·loquialitat autèntica sense beure de la font del col·loquial mediatitzat. S'apliquen solucions paranormatives, com ara en les combinacions pronominals o en la formació d'adverbis per aglutinació (*esclar*, *deunido*). Abunden també les aglutinacions de mots a la recerca d'expressivitat (no és el mateix escriure *fill de puta* que *filldeputa*), i es recorre a noms propis, per exemple de marques comercials, per generar lèxic comú. Es juga amb recursos gràfics, com ara la repetició de lletres per donar intensitat (*t'estimo mooolt*) o bé amb els guionets per fer lexicalitzacions d'*aquelles-a-partir-de-sintagmes*. I n'hi ha que demostren que la generació de neologismes a partir dels propis recursos de la llengua no té límits.

És tot això una tendència, una mera moda passatgera? O estem davant l'emergència d'una nova llengua literària? Sembla clar que aquestes noves plomes estan decidides a servir-se de tots els recursos que la llengua —i no tan sols la norma, ni tampoc l'estàndard dels mitjans de comunicació— posa al seu abast, no pas amb una ambició iconoclasta, sinó per construir un artefacte expressiu adaptat als nous temps. La societat canvia, la llengua també. Potser és d'hora per assegurar-ho, però haurem de seguir noms com Adrià Pujol Cruells, Maria Guasch, Marta Rojals, Marina Espasa, Albert Forns, Sergi Pons Codina o Jordi Nopca (disculpeu les llacunes, segur que n'hi ha) per veure fins a quin punt arribarà l'experimentació. De moment, celebrem-ho.

4 L'ensenyament de la gramàtica en contextos multilingües

Ares Llop i Josep Pons

Núvol, 22/02/2016

<http://www.nuvol.com/noticies/lensenyament-de-la-gramatica-en-contextos-multilingues/>

Els passats 4 i 5 de febrer va tenir lloc a la Facultat de Filologia de la Universitat de Barcelona la tercera edició de les Jornades GrOC, dedicades a reflexionar sobre la manera com s'orienta l'ensenyament de la gramàtica a secundària, i a presentar propostes i eines per millorar-ne la docència i l'aprenentatge a les aules. Després que la Universitat Autònoma de Barcelona acollís les dues edi-

cions anteriors (2014, 2015), enguany l'Associació GrOC ([Gramàtica Orientada a les Competències](#)) va decidir ampliar horitzons i organitzar les Jornades juntament amb el Departament de Filologia Catalana de la Universitat de Barcelona. A primera hora del matí de dijous, l'Aula Magna de la universitat amfitriona ja aplegava un bon nombre de professors de secundària i batxillerat, professors de català i espanyol com a llengües estrangeres, professors d'ensenyament de llengua per a adults, professors i investigadors universitaris, alumnes i editors de llibres de text, entre d'altres. S'endevinava un èxit d'assistència semblant al de les Jornades anteriors.

En aquesta tercera edició es va fer atenció a les oportunitats que plantegen entorns multilingües com el nostre per promoure un ensenyament de la gramàtica reflexiu i que desperti en els alumnes l'interès i la curiositat per la llengua com a objecte mereixedor de la curiositat científica. El programa dels dos dies de les Jornades va incloure una tria excel·lent de professors de secundària i d'investigadors universitaris de renom internacional, tant dels territoris de parla catalana com del País Basc, Portugal i Noruega, tots ells implicats, d'una manera o d'una altra, en la docència de la gramàtica en contextos multilingües.

La inauguració va anar a càrrec de dues representants de les entitats organitzadores: Clàudia Pons-Moll (Universitat de Barcelona) i Anna Pineda (IKER-Centre National de la Recherche Scientifique, Associació GrOC). També van participar en l'acte d'obertura els representants institucionals de la universitat amfitriona: Maria-Rosa Lloret (directora del Departament de Filologia Catalana), Teresa Español (vicedegana de la Facultat de Filologia), i Dídac Ramírez (rector de la Universitat de Barcelona). Tots van coincidir en la necessitat de treballar plegats per construir ponts entre l'àmbit universitari i l'àmbit de secundària, i per aconseguir transformacions significatives i reals en l'ensenyament de la gramàtica.

A continuació, dos dels fundadors de GrOC, Ángel Gallego (Universitat Autònoma de Barcelona) i Germán Cánovas (Europa International School), van fer un balanç dels tres anys de vida de l'Associació, que va servir per donar a conèixer el passat, el present i el futur d'una iniciativa que naixia l'any 2013 amb l'afany de contribuir a millorar l'ensenyament de la gramàtica a secundària. Van explicar que, fins aleshores, des de GrOC s'havien organitzat jornades, tallers, cursos d'actualització gramatical a instituts, experiències d'assessorament i participació en l'aula amb estudiants universitaris en formació, etc. Actualment, l'Associació continua treballant per consolidar les activitats creades i per desenvolupar materials i projectes didàctics per a l'ensenyament de la gramàtica a

l'aula. S'estan preparant els II Tallers GrOC (2016), un conjunt de sessions d'assessorament als instituts per preparar les preguntes de reflexió lingüística de les proves de selectivitat i un curs de formació per a l'any 2017, organitzat amb l'Institut de Ciències de l'Educació de la Universitat Autònoma de Barcelona.

[Llegiu-ne la continuació al Núvol](#)

5 Can seixanta

Núria Puyuelo

El Punt Avui Cultura, 21/02/2016

<http://www.elpuntavui.cat/cultura/article/19-cultura/940063-can-seixanta.html>

Rodoreda escrivia a *Jardí vora el mar* (1967): “El menjador va quedar empape rat amb un jornal. Semblava a can seixanta, però l'endemà tot tornava a estar en ordre.” Però què vol dir que “semblava a can seixanta”? Que era un menjador caòtic, desordenat. Aquesta expressió s'utilitza per parlar d'un lloc on tothom fa el que vol, on no hi ha autoritat ni ordre establert. Prové d'una fàbrica coneguda com a Can Seixanta, al Raval de Barcelona, que avui dia continua dempeus i on encara hi ha instal·lades diverses entitats socials i culturals. Des de fa uns mesos, però, els llogaters d'aquests espais temen que els facin fora del solar que ocupava aquesta antiga fàbrica al carrer Riereta, perquè un grup inversor alemany en va comprar la finca l'any passat.

El periodista Josep M. Huertas Claveria explicava a *Mites i gent de Barcelona* l'origen d'aquesta expressió: “A mitjan segle XIX, al petit carrer de la Riereta s'hi concentraven vint-i-tres fàbriques tèxtils, entre les quals algunes de tan famoses com La España Industrial [...]. Diuen que n'hi havia una que ocupava els números 18, 20 i 22 –tots tres sumen seixanta–, i que estava molt mal organitzada perquè el propietari s'ho passava més bé fent xerinola a Montjuïc [...]. El desordre de l'empresa era tan gran que per indicar qualsevol mena de desori es va acabar encunyant l'expressió *semblar Can Seixanta*”.

D'expressions o frases fetes relacionades amb els nombres, n'hi ha un munt i segur que moltes les *hem dit mil vegades*. En aquests mesos de sequera en què vivim, l'altre dia tothom es queixava que només *havien caigut quatre gotes*

i es preguntaven *per quins set sous* aquest any el fred i el mal temps han passat de llarg.

“Per quins set sous”, o la variant “per quins cinc sous”, també té un origen històric. Segons el *Diccionari català-valencià-balear* d’Alcover-Moll, aquesta locució prové d’una expressió que es feia servir en l’època medieval que condemnava a pagar cinc sous aquella persona que donava un consell sense que li haguessin demanat o que ficava el nas allà on no tocava.

Sabíeu que...

Altres expressions relacionades amb els nombres són “tocar el dos”, “començar de zero”, “anar de vint-i-un botó”, “cantar les quaranta”, entre d’altres.

[Paraules i expressions relacionades amb els nombres a RodaMots](#)

6 Un camí per a la RACV

Abelard Saragossà

Levante-EMV, 20/02/2016

<http://www.levante-emv.com/castello/2016/02/20/cami-per-racv/1381957.html>

Les declaracions del degà de la RACV [Real Acadèmia de Cultura Valenciana] (*Levante-EMV*, 14-02-2016) han tingut molt d’impacte. El mateix dia, [Taula de Filologia Valenciana](#) les «saludà amb efusió». A l’endemà (dilluns), el conseller Vicent Marzà demanava unió i respecte entre els valencians, i afirmava que la RACV havia fet una gran passa per a «deixar arrere un model que ens ha partit com a societat». Dimarts, Ramon Ferrer (president de l’AVL [Acadèmia Valenciana de la Llengua]) parlava de «l’inici d’una cosa gran».

Les valoracions fetes responen al desig que els valencians superem divisions. Però, només amb la bona voluntat, no ho aconseguirem. La voluntat és fonamental. Però, per a materialitzar-la, necessitem mitjans. ¿Quin camí permetria que la RACV accepte la normativa de l’AVL? Taula de Filologia voldria fer una aportació al tema.

Com que les llengües són realitats amb factors socials i polítics (Toni Mollà 2002), és comprensible que les institucions normativitzadores sovint tenen l’origen en institucions polítiques. La Diputació de Barcelona creà l’Institut d’Estudis

Catalans (1907), i les Corts Valencianes crearen l'Acadèmia Valenciana de la Llengua per a regular el valencià (1998). Des del 2006, l'AVL és una institució de la Generalitat, de manera que té la potestat legal de normativitzar el valencià.

Però, en una democràcia, una institució deu elaborar les regles gramaticals fonamentant-se en dades i argumentacions, activitats que haurien de ser públiques. A més, tota institució pública té el deure d'escoltar els membres de la seua societat i contestar a les peticions i les propostes que li fan.

Aplicant eixe marc, els lingüistes de la RACV podrien elaborar investigacions sobre cada proposta de l'AVL que troben inadequada. Amb dades i argumentacions, haurien de mostrar que la norma dificulta l'assimilació del bon ús del valencià, i quina proposta seria assimilable.

Si un treball és lògic i coherent, l'AVL hauria d'actuar en conseqüència, de manera que hauria de modificar la norma analitzada. Inversament, si l'AVL considera que no és coherent hauria de demostrar-ho amb un treball. I, com que l'AVL deu aspirar a ser una institució màximament científica, s'hauria de dotar d'una revista en què apareguen els treballs propis i els de lingüistes externs.

A més, actuant d'eixa manera l'AVL no solament donaria mitjans per a potenciar una comunicació fluïda i científica amb la RACV. També es dotaria d'un recurs per a potenciar la transparència i la participació del poble valencià, condicions que tant demana la societat actual. I, encara, eixa actuació dificultaria que persones o entitats poc responsables facen demagògia sobre la institució.

Reconéixer des de la RACV que l'AVL s'ha esforçat per fer un diccionari inclussiu de tots els usos valencians és un acte valent i esperançador. Si volem, podem acabar un conflicte llarg, que ens ha dividit com a poble i ha dificultat la recuperació de l'ús públic del valencià. Si volem, podem augmentar significativament la unió dels valencians.

Taula de Filologia voldria acabar esta reflexió recordant una lliçó de Nelson Mandela: un poble dividit no pot recuperar-se amb vencedors i vençuts; només han d'haver vencedors.

Vegeu també [“Ni RACV, ni Rat, ni ric...”](#), de **Francesc Viadel** (*La Veu del País Valencià*, 21/02/2016) i participeu en el debat obert en aquest mitjà [S'acabarà el conflicte lingüístic?](#)

7 Cloc-i-piu

Teresa Tort

Blog *Agafada al vol*, 12/02/2016

<http://blocs.mesvilaweb.cat/ttort/?p=268861>

Les alegries acostumen a ser parcials. El que ens apareix com a bo i beneficiós d'entrada pot amagar la llavor amarga d'una derrota. Ara i aquí celebrem que som parlants d'una llengua viva, canviant i dinàmica, però alhora no podem camuflar el nostre compungiment per la fesomia resultant.

Com són les converses de carrer a les metròpolis? De quantes tonalitats es pinten les escenes col·loquials? Quines expressions trencadores posen en circulació els parlants més joves? La vivesa i la vitalitat no són sinònimes en termes sociolingüístics. Ara i aquí el català té probablement una mica més de vitalitat i certament una mica menys de vivesa que fa unes dècades.

Parlem-ne. Aquesta setmana m'he trobat pel carrer una altra ebrenca de la diàspora. Vam estudiar juntes a primària i a secundària, quan s'anomenaven EGB i BUP. Com altres vegades, hem improvisat una xarradeta amable.

–Ui, no t'havia reconegut de lluny amb aquesta cabellera tan llarga! –li he dit.
–Sí, veritat? M'he decidit a celebrar els anys que em queden abans d'estar **cloc-i-piu**! –m'ha respost.

Aquesta expressió de seguida m'ha fet pensar que ja se'ns noten les arrugues. No m'imagino els meus adolescents usant aquesta expressió per parlar amb els seus amics. *Cloc-i-piu* és una marca generacional en tota regla. És una frontera.

I ells com ho dirien això? I encara més: com expressaria aquesta mateixa idea la gent que no usa aquesta expressió? No ho sabria dir. En tot cas, la traducció que en dóna el diccionari bilingüe d'Enciclopèdia Catalana em fa aixecar sospites: estar (o anar) cloc-piu / *estar alicaído* (o *pocho*). *Estar pocho*, segons la [RAE](#), significa *estar marchito o ajado*. És a dir, la meua excompanya vol explotar la seua bellesa abans que la vellesa sigui indissimulable. I amb quina plasticitat ho expressa, veritat?

Aquest adjectiu invariable suscita també una altra reflexió: sobre l'ús del guionet. He trobat documentades les formes següents:

- **cloc-piu** ([DCVB](#), [DIEC](#), [GDLC](#) i [RodaMots](#))

- **cloc i piu** (DCVB i Rodamots)
- **cloquiu** (DCVB)
- **cloc-i-piu** (RodaMots, en un fragment de [Joan-Daniel Bezsonoff](#))

Malgrat que *cloc-piu* és la forma estàndard i que la de *cloc-i-piu* no està homologada pels diccionaris de llengua general, crec que també és lícit usar-la. Per dos motius: perquè és viva i perquè formalment no presenta problemes. Pel que fa a la grafia, si consulteu el document aprovat per la Secció Filològica de l'IEC sobre l'ús del guionet,¹ convindreu amb mi que aquesta és la forma que li pertoca, ja que és un compost expressiu i l'aglutinació dels elements pot induir a lectures errònies; vegeu *cinc-en-rama* o *plats-i-olles*.

Per cert, segons el DCVB, l'etimologia de la parauleta correspon a la suma de *cloc* i *piu*, onomatopeies del crit de les gallines i dels pollets.

Com acabem de veure, en el registre col·loquial tortosí de la gent de la meua generació tenim resolta la necessitat de referir-nos al decaïment. La qüestió que se'm planteja en aquest moment és: si no hi ha una manera millor de dir el mateix, per què no la promovem per a tota la comunitat?

Recuperar vivesa és cosa de tots!

(1) [L'ús del guionet en l'escriptura dels mots formats per composició o per prefixació](#). Institut d'Estudis Catalans, 1996.

8 Caramull d'enllaços

- ▶ Empar Moliner, [“Cotó fluix”](#) (Ara, 15/02/2016)
- ▶ [SOS pel català a la Franja en el dia internacional de la llengua materna](#) (Manifest de l'Institut d'Estudis del Baix Cinca)
- ▶ Jordi Badia i Pujol, [“Francesc de Borja Moll: l'home que va fer gran la llengua catalana”](#) (VilaWeb, 19/02/2016). Ara que s'escau el vint-i-cinquè aniversari de la mort de Moll, en recordem la vida i la relació amb Antoni M. Alcover.
- ▶ Eugeni Alemany entrevistat per Vicent Boscà i Teresa Ciges, [“El futur del valencià passa per les xarxes socials”](#) (Saó, núm. 412, febrer 2016)